

LECA

CURIEUZE- REUZEN

EEN EDUCATIEF
PAKKET OVER
REUZENCULTUUR

LEERKRACHTENBUNDEL

SCHOOL

Beste leerkracht,

Voor jou ligt de leerkrachtenbundel van het educatief pakket *Curieuzereuzen*. Dit educatief pakket is bedoeld om kinderen uit de eerste graad lager onderwijs nieuwsgierig te maken naar reuzen en de bijhorende rituelen en gebruiken. Met dit pakket wil LECA jou als leerkracht enkele handvaten aanreiken om in de klas rond reuzencultuur te werken.

Curieuzereuzen bundelt achtergrondinformatie, 6 lesvoorbereidingen en richtlijnen voor de uitwerking van een slotmoment. Via toeleiding en verschillende opdrachten kunnen kinderen zelf ontdekken hoe veelzijdig de reuzentraditie is. De zes lessen vormen samen een logisch geheel, maar als leerkracht kun je ook zelf een selectie uit de reeks maken. De inhoud van de lessen kun je bovendien afstemmen op de lokale situatie. Heeft de gemeente een of meerdere reuzen? De voorgestelde werkwijze laat toe om hen in de lessen in te passen. Op die manier kan de lesinhoud volledig afgestemd worden op de leef- en leeromgeving van de kinderen. Woont er geen reus in de buurt? Geen nood, LECA bedacht ook een eigen reus met bijhorend reuzenverhaal. Zo is dit pakket in gemeenten zonder reuzen net zo goed bruikbaar.

Bij deze leerkrachtenbundel hoort een bijlagenbundel met alle leermiddelen die je bij de opdrachten nodig hebt. Deze bundel kan je kant en klaar downloaden op www.leca.be/educatie.

We wensen je alvast veel plezier in de klas!

LECA

I N H O U D

Over LECA	3
Over erfgoed en erfgoededucatie	4
Achtergrondinfo 'Over reuzen en rituelen'	5
Lesoverzicht	7
Les 'Neuzen tussen reuzen'	9
Les 'Wat een reuzenleven'	12
Les 'De reuzenfabriek'	15
Les 'Reuzen op stap'	17
Les 'Naar de reuzengym'	18
Les 'Reuzenlied'	20
Slotmoment 'Reuzenfeest'	22
Overzicht bijlagen.....	24
Eindtermen	25

© Tekst LECA vzw – 2017
Dit lespakket werd samengesteld door
LECA vzw, met de steun van de Provincie
West-Vlaanderen.
Vormgeving: Isabelle Geeraerts

LECA vzw | Sint-Amandstraat 72, 9000 Gent
info@lecavzw.be | 09 223 97 00

Dit materiaal mag – mits voorzien van
bronvermelding – worden gereproduceerd
voor educatieve doeleinden.

LECA is het expertisecentrum voor cultuur van alledag. Als erfgoedorganisatie hebben wij van de Vlaamse Overheid de opdracht om rond cultuur van alledag te werken. We focussen daarbij op stoeten, feesten en rituelen. Dat gaat heel breed: wij werken bijvoorbeeld rond carnaval, bloemenstoeten of processies, maar ook rond kleinere gebruiken zoals doopsuiker uitdelen, koffiedik lezen of kaarsen op een taart uitblazen. Het belangrijkste aspect van onze werking is dat de mensen die deze tradities beoefenen, altijd centraal staan. Door de evolutie, leefbaarheid, betekenis en beleving van hun erfgoed na te gaan, adviseert en ondersteunt LECA hen bij het doorgeven daarvan.

LECA werkt rond uiteenlopende onderwerpen en ontwikkelt daar trajecten rond. Een van de thema's waar we op inzetten, is reuzencultuur. Ons traject 'Rond de rokken van de Reus' loopt sinds 2010. Niet toevallig kozen we deze naam: het zijn immers de mensen die letterlijk en figuurlijk hun schouders onder de reuzen zetten, die ervoor zorgen dat de traditie blijft bestaan. Samen met tientallen reuzenverenigingen, koepelvereniging Reuzen in Vlaanderen vzw en talloze erfgoedpartners hebben we intussen heel wat acties ondernomen. Om ook kinderen warm te maken voor de reuzencultuur, hebben we nu dit educatief pakket gemaakt.

OVER ERFGOED EN ERFGOED EDUCATIE

ERFGOED, WAT IS DAT?

Het begrip 'erfgoed' doet nog niet bij iedereen een belletje rinkelen. Toch bevindt erfgoed zich overal om ons heen. Een goed bruikbare omschrijving van erfgoed is: 'sporen uit het verleden die een samenleving de moeite waard vindt om te bewaren'.

Grofweg zijn er twee soorten erfgoed: materieel erfgoed en immaterieel erfgoed. Materieel erfgoed is erfgoed dat we kunnen aanraken of vastnemen, zoals kledij, zilverwerk, schilderijen enzovoort. Immaterieel erfgoed is dan weer alles dat van generatie op generatie doorgegeven werd, maar niet tastbaar is. Hier gaat het dus om liedjes en verhalen, dialecten, rituelen, gebruiken en tradities... Ook de reuzencultuur is een belangrijk onderdeel van het immaterieel erfgoed.

ERFGOED EDUCATIE, WAT IS DAT?

Erfgoededucatie kan op twee manieren worden ingezet: erfgoededucatie waarbij erfgoed fungeert als een doel op zich en erfgoededucatie waarbij erfgoed fungeert als een middel om iets te bereiken. In de eerste situatie draait het hoofdzakelijk rond het erfgoed en de specifieke context ervan. Bij de tweede benadering wordt erfgoed aangewend om persoonlijke ontplooiing en maatschappelijke bewustwording te bevorderen. Beide invalshoeken zijn noodzakelijk om van erfgoededucatie te kunnen spreken en bieden tegelijk heel wat mogelijke doelstellingen. Enkele concrete voorbeelden:

Erfgoededucatie met erfgoed als doel:

- historisch besef bijbrengen;
- respect leren opbrengen voor erfgoed;
- interesse opwekken voor erfgoed;
- historisch proces zichtbaar maken;
- het verleden concretiseren

Erfgoededucatie met erfgoed als middel:

- bijdragen tot persoonlijke ontplooiing;
- bijdragen tot de culturele identiteit;
- via het 'eigen' erfgoed wordt culturele diversiteit geconcretiseerd en bespreekbaar gemaakt

ERFGOED EDUCATIE EN EINDTERMEN

Erfgoededucatie is geen vak op zich en staat ook niet expliciet in de eindtermen. Er zijn echter heel wat aanknopingspunten te vinden bij de eindtermen en de verschillende leerplannen. In dit educatief pakket maken we bij elke les de link met de eindtermen. Er zijn andere en meerdere combinaties mogelijk dan hier in dit educatief pakket worden aangegeven.

ERFGOED EN BASISCOMPETENTIES

Elke leerkracht vormt een belangrijke schakel in de ontwikkeling van kinderen. Vanuit het perspectief van erfgoededucatie gezien, fungeert de leerkracht als opvoeder én als cultuurparticipaat. De leerkracht is een bemiddelaar tussen culturele instellingen en leerlingen, tussen de expliciete en de impliciete leeromgeving.

'OVER REUZEN EN RITUELEN'

Reuzen kent iedereen natuurlijk. Deze wonderlijke wezens duiken dan ook in tal van oude verhalen, sagen en legenden op. Uit de Griekse mythologie herinneren we ons bijvoorbeeld Atlas, die de wereld op zijn schouder droeg, en in de Bijbel krijgt David de reus Goliath klein. Ook nu nog maken geregeld nieuwe reuzen hun entree. Heel wat mensen zullen je bijvoorbeeld meteen kunnen vertellen wie de GVR is en ook halfreus Hagrid uit de Harry Potter-verhalen is zeker geen onbekende.

Reuzen spreken in ieder geval al lang tot de verbeelding. Gewoonlijk worden ze voorgesteld als gigantische figuren met een enorme kracht. Dat betekent niet noodzakelijk dat ze kwaadaardig zijn: reuzen kunnen zowel goden en helpers als monsters voorstellen. Met de bouw van gigantische poppen werden deze fantastische figuren vanaf de middeleeuwen in heel wat Europese landen ook werkelijk tot leven gebracht. De oudste Belgische reuzen zijn dan ook al honderden jaren oud. Gouyasse van Ath dateert bijvoorbeeld van 1486 en de Reus van Mechelen uit 1492 vormt samen met de Reuzin uit 1549, Grootvader uit 1600 en de reuzenkinderen Janneke, Mieke en Claesje uit 1618 de oudste voltallige reuzenfamilie van België.

Tot op vandaag houdt de reuzencultuur in België nog steeds stevig voet aan de grond. Hoeveel reuzen Vlaanderen op dit moment telt, kan niemand precies zeggen. In het boek *Reuzen in Vlaanderen* uit 1985 schat auteur Renaat van der Linden hun aantal op 1700. Over recentere cijfers beschikken we helaas niet. Maar wat wel helemaal zeker is, is dat reuzen in alle vormen en kleuren bestaan. Op basis van wie of wat een reus voorstelt, kunnen zo'n 15 reuzentypes onderscheiden worden. Zo geven reuzen zoals Mercator uit Rupelmonde en Hertog Jan I uit Leuven bijvoorbeeld gestalte aan historische figuren, terwijl Trieneke van Schoonaarde uit Erps-Kwerps een dorpsfiguur weergeeft. Tist de Bezembinder en Triene de Taartenbakster uit Sint-Genesius-Rode zijn dan weer reuzen die een ambacht uitbeelden. Voor Gust de Witloofboer daarentegen werd inspiratie gevonden in een streekproduct en soms beeldt de reus ook een bijnaam uit, zoals dat met de Halse Vaantjesboer het geval is. En zo kunnen voor elk type reus een aantal voorbeelden opgenoemd worden. Reuzen bestaan dus werkelijk in alle maten en gewichten.

Hoe verschillend reuzen ook zijn, één ding hebben ze gemeen: achter iedere reus zit een gedreven groep mensen. Heel wat scholen, verenigingen, vriendengroepen, bedrijven of gilden houden een reus in leven. Die reus verwijst doorgaans naar hun identiteit als groep. Elke reus heeft zo een eigen verhaal dat hem aan een bepaalde stad of wijk verbindt. Veel steden en gemeenten beschouwen hun reuzen dan ook als vooraanstaande inwoners en schrijven hen zelfs officieel in hun bevolkingsregister in. Voor een aantal reuzen werd zelfs een heuse geboorteakte opgesteld en een doopplechtigheid georganiseerd. Huwelijken tussen twee reuzen zijn ook niet ongewoon en daarna kan een reuzenpaar ook aan kinderen beginnen. Bij reuzen kan het trouwens bijzonder snel gaan: in bepaalde gemeenten hadden alle plechtigheden op een en dezelfde dag plaats! In de loop der tijd is het jammer genoeg ook al gebeurd dat een reus vergeten wordt of beschadigd of versleten raakt, maar zelfs dan wordt soms nog de nodige eer bewezen. Er wordt bijvoorbeeld een doodsbrief of een overlijdensakte opgesteld of er gaat een begrafenisstoet uit. Deze levenslooprituelen die het leven van reuzen kleuren, tonen aan dat de reuzencultuur om veel meer gaat dan met reuzen door de straten lopen.

En toch kennen we reuzen vooral van tijdens de optochten waarin ze meelopen. Reuzen zijn dan ook sterk verbonden met de plaatselijke feestcultuur en luisteren vaak lokale evenementen op. Het meest voor de hand liggende voorbeeld is carnaval. Bijna overal waar een carnavalsstoet wordt georganiseerd, lopen de reuzen mee. Toch komen de meeste reuzen bij veel meer gelegenheden naar buiten. Ze zijn te gast op jaar- en avondmarkten, kermissen, dorpsfeesten, wijkactiviteiten, fakkeltochten, Sinterklaasstoeten... Sommige reuzen blijven om allerlei redenen in eigen streek, andere reizen het land en zelfs de wereld rond om deel te nemen aan reuzenstoeten. Hoeveel reuzenstoeten Vlaanderen

telt, is moeilijk te zeggen. Sommige stoeten zijn eenmalig of gelinkt aan een specifieke gebeurtenis. Andere stoeten gaan wel met een zekere regelmaat uit en vormen een vaste afspraak waarbij het publiek mensen die met reusachtige poppen door de straten dansen, kan bewonderen.

Niet alleen in België is de reuzencultuur nog erg levendig. Ook Frankrijk, Spanje en Portugal kennen een zeer bloeiende reuzencultuur. Ook elders in Europa zijn hier en daar regio's waar reuzen huizen. In Nederland zijn er bijvoorbeeld een dertigtal reuzen. Buiten Europa zijn er nog reuzentradities in verschillende Afrikaanse, Aziatische en Latijns-Amerikaanse landen. In die laatste landen speelt de koloniale invloed van Europese landen hierin een rol. De reuzentradities vertonen dan ook veel gelijkenissen met de Spaanse en Portugese gebruiken.

MEER WETEN?

Om nog meer in de ban van de reus te raken kan je altijd een kijkje nemen op www.lecavzw.be.

LESOVERZICHT

Dit overzicht geeft de kern van elke les weer. Elke les is interactief en zit vol leuke opdrachten die gekoppeld zijn aan de eindtermen (leergebiedgebonden en leergebiedoverschrijdend). Het overzicht laat je toe snel te beoordelen of je de volgorde van de lessen wilt aanhouden of een andere volgorde verkiest. Wees vrij om te kiezen voor de opdrachten die het best bij jouw klasgroep passen of maak zelf een geschikte mix van opdrachten voor jouw leerlingen.

Rode draad: wakker het inlevingsvermogen van je leerlingen aan door in je klas een **themahoek** in te richten. Daar kun je alles verzamelen wat tijdens het project gemaakt wordt. Tijdens het reuzenfeest, het sluitstuk van de lessenreeks, kan je deze themahoek gebruiken om terug te kijken op het project en een laatste keer te werken rond de nieuwe reuzenvrienden!

Lestitel

NEUZEN TUSSEN REUZEN

Doelstelling: In de basisles maken de leerlingen kennis met de reuzencultuur. Ze ontdekken wat een reus is door stil te staan bij enkele voorbeelden. Ze stellen vast dat de reuzencultuur een veelzijdige traditie is.

Leergebiedgebonden eindtermen:

Mens en maatschappij (brongebruik): 5.1

Nederlands (spreken): 2.3, 2.5

Lestitel

WAT EEN REUZENLEVEN

Doelstelling: Deze les toont aan dat rond reuzen een wereld vol rituelen is ontstaan. Het hoofddoel van de les is de leerlingen laten zoeken naar het verhaal achter de reus en naar overeenkomsten en verschillen met rituelen uit hun eigen leven.

Leergebiedgebonden eindtermen:

Muzische vorming (beeld): 1.2, 1.3, 1.4*, 1.6

Mens en maatschappij (tijd): 3.5, 3.6, 3.9*

Mens en maatschappij (brongebruik): 5.1

Nederlands (spreken): 2.1, 2.3, 2.5

Lestitel

DE REUZENFABRIEK

Doelstelling: In deze les wordt ingezoomd op het maakproces van de reus. De leerlingen komen te weten welke technieken daarvoor ingezet worden en maken zelf typische *dikke hoofden*.

Leergebiedgebonden eindtermen:

Wetenschap en techniek (techniek): 2.10, 2.13

Mens en maatschappij (mens): 1.3*, 1.4, 1.7*

Mens en maatschappij (brongebruik): 5.1

Lestitel

REUZEN OP STAP

Doelstelling: In Reuzen op stap wordt duidelijk dat reuzen graag deelnemen aan feesten en stoeten. Via een spelopdracht leren de kinderen dat de weg die reuzen afleggen, vol hindernissen zit.

Leergebiedgebonden eindtermen:

Nederlands (lezen): 3.1

Mens en maatschappij (mens): 1.3*, 1.4, 1.7*

Lestitel

NAAR DE REUZENGYM

Doelstelling: In de reuzengym moeten leerlingen vooral bewegen. De les bestaat uit eenvoudige sport- en spelsituaties met telkens een duidelijke link naar het reuzenthema.

Leergebiedgebonden eindtermen:

LO: 1.1, 1.17, 1.18, 1.21, 1.22

Muzische vorming (beweging): 4.1, 4.3

Lestitel

REUZENLIED

Doelstelling: De les spitst zich eerst toe op het bestaan van een oud reuzenlied en verschuift dan naar het maken van een nieuw reuzenlied in een modern jasje. De leerlingen zien in dat de reuzen sterk verweven zijn met de plaatselijke feestcultuur.

Leergebiedgebonden eindtermen:

Muzische vorming (muziek): 2.2, 2.3, 2.4

Mens en maatschappij (brongebruik): 5.1

Slotmoment

REUZENFEEST

Doelstelling: Reuzenfeest vormt het slot van het educatief pakket. Het opzet van de les is een toonmoment organiseren over de veelzijdige reuzentraditie en een goede gelegenheid voor de leerlingen om nog een laatste keer stil te staan bij hun nieuwe vrienden, de reuzen!

Leergebiedgebonden eindtermen:

Nederlands (spreken): 2.1, 2.3, 2.5 + alle ET die in vorige lesonderdelen gehaald werden

REACTIES ZIJN WELKOM!

Heb je *Curieuzereuzen* uitgetest in de klas en wil je graag je ervaringen delen?

Laat het ons weten via info@lecavzw.be of op het nummer 09 223 97 00.

NEUZEN TUSSEN REUZEN

LESDUUR
Ongeveer
40 min

Uit het niets verschijnt een reuzegrote voetafdruk op de speelplaats of in het klaslokaal. De voetafdruk is te groot om van een mens te zijn. Maar van wie is de voet dan wel? Hé maar... Zouden reuzen dan toch bestaan? De kinderen raken snel in de ban van de reus. De reuzegrote voet is een mysterie dat verder onderzocht moet worden. De leerlingen neuzen in een reusachtige wereld!

MATERIAAL

- * tape of stoepkrijt
- * tekenblad per kind (A4 of A3)
- * kleurpotloden
- * *bijlage 1* het reuzenverhaal van reus Neus
- * *bijlage 2* kleurplaat van reus Neus
- * *bijlage 3* foto's van de reuzen
- * *bijlage 4* reuzenidentiteitskaarten

VOORBEREIDING

Teken vooraf een reuzegrote voetafdruk op de speelplaats of in je klaslokaal. Gebruik hiervoor stoepkrijt of tape. Per leerling zorg je voor een kleurplaat (*bijlage 2*) en kleurpotloden. Print de foto's (*bijlage 3*) en de reuzenidentiteitskaarten (*bijlage 4*) uit.

Surf naar het online reuzenregister van LECA en zoek op de reuzenkaart naar een reus uit de buurt. Geen reus in de buurt? Overweeg dan om het verhaal van reus Neus te gebruiken (*bijlage 1*).

Noteer de gegevens van de lokale reus of reus Neus op de blanco identiteitskaart (*bijlage 4*) en druk de bijhorende foto af. Verspreid tot slot alle identiteitskaarten en de foto's over het klaslokaal.

TIP: Op <http://www.lecavzw.be/tradities/reuzen/overzicht> vind je een online overzicht van reuzen in Vlaanderen.

LESOPBOUW

Een reuzegrote reuzenvoet

De kinderen komen 's morgens aan op school en merken iets heel bijzonders op. Op de speelplaats of in het klaslokaal vinden ze een reuzegrote voetafdruk. Van wie is de voetafdruk? De situatie roept veel vragen op en prikkelt de nieuwsgierigheid van de kinderen. De reuzenvoet is de start van een klasgesprek.

De volgende vragen kunnen daarbij helpen:

- * Wat zie je?
- * Van wie is de voet? Bespreek de verschillende antwoorden.
- * Wat is een reus?
- * Welke schoenmaat heeft de reus? Met hoeveel kinderen kunnen we in de voetafdruk staan? Meet de grootte van de voetafdruk met de schoen van een kind.
- * Waarom zou de reus op bezoek komen?
- * Wie van jullie heeft ooit al eens een reus gezien?
- * Waar woont de reus?
- * Denk je dat reuzen echt bestaan?

TIP: Verken samen met de leerlingen de begrippen 'reus', 'reuzen' en 'reuze'. Een 'reus' verwijst naar iets groots, een heel grote mens of een sprookjesfiguur. 'Reuzen' is het meervoud van 'reus' en met 'reuze' bedoelen we iets buitengewoons, iets heel bijzonders. Want dat zijn reuzen!

TIP: De kinderen reageren vast heel uiteenlopend op het thema en de confrontatie met de reuzenvoet. Laat ze vrij vertellen en speel in op hun verhalen, emoties en misschien ook angsten.

Reuzenboeken

Er zijn heel wat kinder- en jeugdboeken over het thema reuzen te vinden. Het kan leuk zijn om samen met de klas naar de plaatselijke bib te gaan om boeken over reuzen uit te zoeken. Die kunnen de kinderen lezen in de klas, apart of samen met de leerkracht in de leeshoek.

Deze literatuurlijst helpt je alvast op weg:

- * Anoniem. *Sjaak/Jaak en de bonenstaak* (diverse herwerkingen)
- * Dahl, R. (2016). *De GVR*. Utrecht: Uitgeverij De Fontein Jeugd.
- * Dahl, R. (2016). *De reuzenperzik*. Amsterdam: Uitgeverij De Fontein Jeugd.
- * Dahl, R. (2016). *De reuzenkrocodil*. Amsterdam: Uitgeverij De Fontein Jeugd.
- * Donaldson, J. (2002). *De rommelige reus*. Haarlem: Gottmer.
- * Dubelaar, T. (2009). *De reus van Teus*. Wielsbeke: De Eenhoorn.
- * Erdem, A. (2015). *De brocollireus*. s.l.: Studio Sesam.
- * Gebroeders Grimm. *Kleinduimpje en de Reus, De jonge Reus, De Reus en de kleermaker*.
- * Kockere, G. de (2017). *Dulle griet*. Wielsbeke: De Eenhoorn.
- * Kockere, G. de (2001). *Een reus met lange armen*. Wielsbeke: De Eenhoorn.
- * Linders, J. (2001). *Reus zoekt hekst (om mee te trouwen ...)*. Leuven: Davidsfonds.
- * Maeyer, G. de (1999). *Reuze!* Averbode: Averbode.
- * Morpurgo, M. (1992). *De reus uit zee*. Amsterdam: Ploegsma.
- * Remmerts De Vries, D. (2015). *Avonturen van Odysseus*. s.l.: Hoogland en Van Klaveren.
- * Schmidt, A.M.G. (1956). *Op visite bij de reus*. Amsterdam: De Arbeiderspers.
- * Schoonooghe, T. (2008). *Toen Ludo de wereld opat*. Wielsbeke: De Eenhoorn.
- * Smulders, F. (2015). *Reus is ziek*. Tilburg: Zwijsen.
- * Straaten, H. van (2013). *Super Jan en het griezelkasteel*. Alkmaar: Kluitman.
- * Swope, S. (2004). *Jantje en de zeven reuzen*. Wielsbeke: De Eenhoorn.
- * Verleyen, K. (1997). *Tom wordt een reus*. Leuven: Davidsfonds.
- * Verplancke, K. (2005). *Reus*. Wielsbeke: De Eenhoorn.
- * Wilde, O. (1995). *De reus die alleen aan zichzelf dacht*. Zeist: Christoffor.

...

Reuzenfantasie

Kies een fragment uit een reuzenboek naar keuze, bijvoorbeeld uit bovenstaande literatuurlijst, en lees dit voor aan de klas. Tijdens een tweede leesbeurt duid je enkele leerlingen aan die de personages vertolken en het verhaal uitbeelden. Lees het fragment zo nodig enkele keren voor tot alle leerlingen volledig mee zijn met het verhaal.

Ook dit verhaal vormt de aanzet voor een klasgesprek. Laat de leerlingen vertellen over het fragment en hun indrukken van de reus. De volgende vragen kunnen daarbij helpen:

- * Zou je op visite gaan bij de reus? Waarom wel/niet?
- * Over wat zou je met de reus willen praten?
- * Zou je vrienden kunnen worden met de reus?
- * Denk je dat reuzen echt bestaan?

Tijdens de klasgesprekken verzamelen de leerlingen heel wat informatie over reuzen. Het prikkelt hun fantasie en vooral de vraag 'Hoe ziet de reus eruit?' blijft hangen. De leerlingen gaan aan de slag met tekenpapier en kleurpotloden om een tekening te maken over de reus.

TIP: Laat de kinderen verder werken aan de tekening van een andere leerling. De ene leerling tekent bijvoorbeeld het lichaam van de reus en vouwt het blad op het punt waar het hoofd van de reus moet komen. Vanaf dit punt werkt een andere leerling het reuzenhoofd verder af. Reuzenfantasie verzekerd!

TIP: De tekeningen verdienen een plaatsje in de themahoek!

Speurneuzen

De leerlingen krijgen de opdracht om op zoek te gaan naar aanwijzingen in het klaslokaal: tussen de boeken in de boekenkast, in de lessenaar, aan de achterzijde van het bord... Alle stukjes informatie liggen verspreid over het lokaal. De speurneuzen verzamelen het bewijsmateriaal. De leerlingen merken al snel dat de informatie die ze hebben gevonden, onvolledig is. Ze vinden 10 identiteitskaarten en 10 foto's van reuzen. De leerlingen moeten de puzzel maken en elke identiteitskaart verbinden met een foto. Aan het eind van de opdracht stellen de leerlingen de reuzen aan elkaar voor.

TIP: Laat kinderen vertellen over hun eigen ervaringen met reuzen. Ze komen immers vaker voor dan de kinderen eerst zullen denken. Reuzen duiken bijvoorbeeld in tal van oude verhalen, sagen en legenden op. Maar ook nu nog maken nieuwe reuzen hun entree. De kinderen zullen je bijvoorbeeld meteen kunnen vertellen wie de GVR is en ook halfreus Hagrid uit de Harry Potter-verhalen is vast geen onbekende. Misschien hebben de kinderen tijdens een wielervedstrijd, dorpskermis of carnavalsstoet ook al eens een reus gezien? Maak de leerlingen duidelijk dat reuzen al heel lang tot de verbeelding spreken en dat de kans bestaat dat je een reus tegen het lijf loopt.

WAT EEN REUZEN LEVEN

Elke reus heeft een eigen verhaal dat hem aan een plaats verbindt. Dat verhaal is doorspekt met allerlei rituelen. Daardoor lijkt het leven van een reus op heel wat punten op het leven van een mens. Toch is er ook een groot verschil: er zijn geen regels in het leven van de reus. Dat zullen de leerlingen snel merken.

MATERIAAL

- * bol touw
- * duimspijkers
- * wasknijpers
- * foto's en voorwerpen levensverhaal leerlingen
- * *bijlage 5* foto's levensrituelen reuzen

LESDUUR

Ongeveer 40 min
(tijd hangt af van de
duur van de verhalen
van de kinderen bij de
eigen objecten)

VOORBEREIDING

Span met behulp van enkele duimspijkers twee touwen diagonaal door de klas en bevestig een reeks wasknijpers aan elk touw.

Vraag aan de kinderen om een foto of voorwerp mee te brengen van een van de belangrijkste momenten uit hun leven of dat van een familielid. Denk bijvoorbeeld aan een geboortekaartje, een foto van de eerste schooldag, een uitnodiging voor een communiefeest, een huwelijksfoto of een rouwbrief. De kinderen nemen hun foto of voorwerp mee naar de klas en mogen het bijhorende verhaal in hun eigen woorden vertellen. Ook als leerkracht breng je zelf een foto of voorwerp mee.

Print de foto's van het levensverhaal van de reuzen (*bijlage 5*) uit en hou die bij de hand.

LESOPBOUW

Deel 1 Een leven vol rituelen

In deel 1 van deze les maken de kinderen kennis met enkele levenslooprituelen. In ieders leven komen belangrijke momenten of overgangen voor. Daar horen vaak specifieke rituelen en gebruiken bij.

Dwars door de klas zijn twee touwen gespannen. Het ene touw vormt de levenslijn van een mens. De foto's/voorwerpen en de verhalen van de leerlingen over belangrijke momenten in hun leven of dat van een familielid vormen het vertrekpunt om die levenslijn in te vullen. Alles wordt eerst verzameld op een centrale tafel. De kinderen staan rond de tafel. Als leerkracht start je de opdracht. Toon jouw foto of voorwerp aan de klas en vertel het bijhorende verhaal.

Bevestig jouw foto of voorwerp met een wasknijper op de juiste plaats aan het touw. In de ene hoek start het touw met het begin van het levensverhaal, in de andere hoek eindigt het touw met het slot van het levensverhaal. Na jouw voorbeeld nemen de leerlingen het over. Ieder kind toont zijn of haar foto of voorwerp, vertelt het verhaal dat erachter schuilgaat en maakt het vast aan het touw. Aan het eind van deel 1 hangt het touw vol levensverhalen.

Deel 2 Elke reus zijn verhaal

Net als elk kind in de klas, heeft ook elke reus een eigen verhaal. In deel 2 van de les maken we kennis met enkele tradities in de reuzencultuur. Het tweede touw vormt immers de levenslijn van de reus.

De reuzencultuur kent een lange geschiedenis. In de loop daarvan zijn allerlei gebruiken en gewoontes ontstaan die bij reuzen horen. Ook vandaag zijn deze reuzenrituelen nog altijd belangrijk. Door die gebruiken van vroeger ook nu nog uit te voeren zorgen reuzenverenigingen ervoor dat de reuzencultuur verder blijft bestaan.

Het leven van een reus lijkt soms heel erg op dat van mensen. Een heleboel reuzengebruiken zijn dan ook gebaseerd op gewoonten die bij de belangrijkste momenten uit iemands leven horen.

Dag nieuwe reus!

Als een reuzenvereniging een nieuwe reus bouwt en voorstelt, wordt gewoonlijk gesproken over de 'geboorte' van een reus. Zo'n geboorte is natuurlijk blij nieuws. Vaak worden er dan ook allerlei feestelijke activiteiten georganiseerd om de nieuwe reus welkom te heten. De reus wordt zo 'gedoopt'. Elke reuzenvereniging kiest natuurlijk helemaal zelf hoe zij een doopfeest organiseert, maar vaak zijn deze elementen daar een onderdeel van:

Dooprituelen

Ook reuzen kunnen gedoopt worden. Tijdens het doopfeest kan de reus besprenkeld worden met water, champagne of zelfs bier. Het is heel gebruikelijk dat een officieel document opgesteld wordt waarin staat dat de reus gedoopt is. In het document zijn verder ook de datum van de doop en de namen van de peter en meter genoteerd. Aan het eind van een doopakte wordt soms ook nog een doopbelofte toegevoegd. De reus belooft zo trouw aan de vereniging die hem in het leven geroepen heeft. Soms wordt speciaal voor het doopfeest een gedicht of een lied geschreven voor de reus.

Peter of meter

Vaak worden een meter en een peter aangeduid voor een reus. Zij moeten dan plechtig beloven dat ze goed voor de reus zullen zorgen en over zijn toekomst zullen waken.

Geboorterituelen

Om het nieuws van de geboorte bekend te maken maakt een reuzenvereniging vaak een geboortekaartje. Meestal staat daar een foto van de nieuwe reus op. De kaartjes worden aan iedereen uitgedeeld. Bij de geboorte van een reus wordt soms getrakteerd. Iedereen die het doopfeest van de reus bijwoont krijgt dan bijvoorbeeld doopsuiker of ander snoepgoed. Sommige verenigingen delen ieder jaar opnieuw snoep uit.

Geboorteakte

Het komt heel veel voor dat een reus wordt ingeschreven in het bevolkingsregister van een gemeente. Dat betekent dat de naam van een reus toegevoegd wordt aan de officiële lijst van alle mensen die in die gemeente wonen.

Een leven vol gebeurtenissen

Er staat reuzen vaak een goedgevuld leven te wachten, met tal van bijzondere gebeurtenissen. Ook daar bestaan tal van tradities rond.

Trouwen

Ook het trouwfeest van een reuzenkoppel wordt soms groots gevierd. Net zoals dat bij een reuzengeboorte het geval is, zijn er dan vaak tal van gelijkenissen met een feest als twee mensen trouwen. Een reuzenvereniging kiest zelf hoe ze het feest wil aanpakken.

Reuzenfamilie

Soms krijgt een reuzenkoppel ook kinderen. Er zijn tal van gemeenten met een heuse reuzenfamilie in de rangen. Daarnaast zijn er ook tal van reuzen die niet uit een klassiek gezinnetje voortkomen. Veel reuzenkinderen worden niet uit een vader of moeder geboren, maar zijn 'vondelingen' die door een reuzenkoppel, een gemeente of vereniging worden geadopteerd.

Verjaardagen

Ook de verjaardag van een reus of reuzenkoppel is een goede reden om te vieren. Het gebeurt geregeld dat een reuzenvereniging een jubileum of verjaardagsfeest organiseert. Het komt ook voor dat reuzen dan als ambassadeurs van hun gemeente een eretitel toegekend krijgen. Met een erelint of medaille op de romp van de reus wordt die dan voor iedereen zichtbaar gemaakt. Opvallend is dat leeftijd er in een reuzenleven er soms echt niet toe doet. Het is bijvoorbeeld absoluut niet ongewoon dat reuzen trouwen op de dag van hun geboorte. Ook kan een reuzenkoppel soms al meer dan 100 jaar bestaan vooraleer er een reuzenkind bij komt.

Laatste groet

Reuzen leven helaas niet altijd lang en gelukkig. Het komt soms voor dat een reuzenvereniging ophoudt te bestaan en dat er dus uitgekeken moet worden naar een ander onderkomen. Om het afscheid niet onopgemerkt te laten voorbijgaan komt het geregeld voor dat een reuzenvereniging nog één keer groots uitpakt. Zo kan het zijn dat er een doodsbrief voor de reus rondgestuurd wordt, een begrafenisstoet uitgaat of een overlijdensakte wordt opgesteld. Er zijn ook verenigingen die nog een laatste maal met hun reus uitgaan, vooraleer hij ondergebracht wordt in een museum of op een andere plek. Andere reuzen hebben jammer genoeg minder geluk: veel reuzen zijn in de loop der tijd in de vergetelheid terecht gekomen of raakten versleten of beschadigd.

Neem de foto's die deel uitmaken van het levensverhaal van reuzen (*bijlage 5*) en leg ze verspreid over de centrale tafel. De leerlingen staan opnieuw rond de tafel. De leerlingen bekijken aandachtig de foto's. Welk verhaal zou er achter elke foto schuilen? Geef als leerkracht wat meer toelichting bij iedere foto of stuur bij indien nodig. Bevestig de foto's aan het touw van de reuzen.

Besluit Gelijk en toch zo anders

De twee touwen hangen nu vol levensverhalen. De leerlingen gaan op zoek naar gelijkenissen en verschillen tussen het levensverhaal van reuzen en het levensverhaal van mensen. De leerlingen komen tot het besluit dat een reuzenleven iets gek is. In de wereld van de reuzen zijn er weinig regels: het is bijvoorbeeld perfect mogelijk dat een reus trouwt op dezelfde dag dat hij geboren wordt. Een reus kan sterven en een paar jaar later opnieuw 'geboren' worden. Wat een reuzenleven!

DE REUZENFABRIEK

In deze les nemen we een kijkje in de reuzenfabriek. Wat gebeurt daar allemaal? Om een reus te bouwen heb je verschillende technieken en materialen nodig. Door zorg te dragen voor een reus kan hij eeuwenlang blijven bestaan.

VOORBEREIDING

Verzamel het knutselmateriaal voor de dikke hoofden bij elkaar en bescherm de werktafels om vlekken te voorkomen. Print de foto's (bijlage 6) en het stappenplan (bijlage 7).

LESOPBOUW

Deel 1 Zorgen voor reuzen

Reuzenlichamen worden op heel uiteenlopende manieren gemaakt. De oudste bronnen spreken van houten en wilgen constructies. Later werden reuzen ook uit metaal gemaakt en nog later duiken materialen als aluminium, bamboe, kippengaas, plastic buizen en polyester op. De hoofden worden doorgaans gemaakt uit hout, papier-maché of polyester.

Iedere materiaalsoort vraagt een eigen aanpak. De reuzenkledij moet goed bewaard worden. Vocht is een grote boosdoener voor reuzenkledij. Die hou je het best zo droog en proper mogelijk. Reuzenkledij wordt dus het best los van het reuzenlichaam bewaard, in bijvoorbeeld katoenen hoezen of in afgesloten houten kisten.

Ook de hoofden van reuzen worden doorgaans afzonderlijk bewaard. Een goede bewaarplek vinden voor zo'n grote objecten blijkt moeilijk. Kelders zijn vaak problematisch vanwege hun hoge luchtvochtigheidsgraad. Loodsen van de gemeente bieden soms een uitkomst, op voorwaarde dat ze (volledig) droog zijn. Ook het transport van reuzen is niet altijd een eenvoudige opgave en vergt de nodige planning.

Zelfs onder de beste bewaaromstandigheden kunnen reuzen onbruikbaar worden. Op dat moment staan de mensen achter de reus voor de keuze. Gaan we de reus vervangen of willen we de bestaande onderdelen restaureren? Restauratie houdt in dat de reus tot op zekere hoogte wordt hersteld. Zo werden bijvoorbeeld van de Reuskens uit Borgerhout, die al werden voorgesteld in de les *Neuzen tussen reuzen*, replica's gemaakt. De originele dwergreuzen waren poreus geworden en beschadigd geraakt. In 2012 werd beslist om de originele reuzen te restaureren en tevens replica's te maken in moderne materialen. Nu kunnen de dwergreuzen weer in weer en wind deelnemen aan de reuzenstoet.

LESDUUR
Ongeveer 1u
tot 1u30

MATERIAAL

- * bijlage 6 foto's over het zorgen voor reuzen
- * bijlage 7 stappenplan dikke hoofden maken

Voor 1 dik hoofd:

- * behanglijm voor normaal en zwaar papier
- * plastic emmer
- * krantenpapier
- * patroonpapier
- * zijdepapier (kleur volgens eigen voorkeur)
- * papiertape
- * 1 extra grote ballon (doorsnede min. 50 cm)
- * 1 deelbare isomobal (doorsnede 15 cm)
- * lijmpistool
- * vernis

Het is intussen duidelijk dat mensen zorg dragen voor hun reuzen en dat vergt niet alleen tijd maar ook de nodige technische kennis. Aan de hand van een aantal foto's (*bijlage 6*) ontdekken leerlingen dat er goed voor reuzen gezorgd wordt.

- * Vraag aan de kinderen eerst wat 'zorgen voor reuzen' voor hen betekent.
- * Toon daarna de foto's aan de kinderen en laat ze eerst vertellen wat ze zien.
- * Geef hen pas daarna de uitleg bij iedere foto.

Op die manier wordt duidelijk dat de reuzen niet zomaar blijven bestaan, de goede zorgen van mensen zorgen ervoor dat de reuzen de optochten kunnen blijven opfleuren.

Deel 2 Hoe maak ik een reus?

De traditie wil dat reuzen niet gemaakt maar 'geboren' worden. Aan hun zogenaamde 'geboorte' gaat natuurlijk heel wat werk vooraf. Samen met de leerlingen ontdek je welke technieken aan bod komen bij het maken van een reuzenhoofd. Omdat de ruimte en de beschikbare materialen meestal beperkt zijn, richten we ons op de traditie van de *dikke hoofden*.

Deze grote maskers zijn volledig gesloten en rusten op de schouders van een persoon. Heel wat reuzen in Europa worden begeleid door *dikke hoofden*. Deze dwergreuzen begeleiden de reus op zijn tocht door de straten en zorgen ervoor dat de betekenis van de reus beter tot zijn recht komt. De grote hoofden worden vaak gemaakt in scholen of door jeugdbewegingen.

Samen met de klas maak je 1 of meerdere *dikke hoofden*. De kinderen maken de *dikke hoofden* in groepjes volgens het stappenplan (*bijlage 7*).

TIP: Laat elke dag een andere groep leerlingen verder werken aan een dik hoofd. Op die manier zorg je ervoor dat elk kind een eigen inbreng heeft. Je kan bijvoorbeeld ook de groepssamenstelling veranderen. De leerlingen bouwen op die manier verder op het resultaat van de vorige groep.

REUZEN OP STAP

Wanneer reuzen op stap gaan, volgen ze een heel parcours. Ze doen bijvoorbeeld mee aan een stoet of feest. Voor de dappere mannen en vrouwen die de reuzen dragen of rollen, kan dit een hele uitdaging zijn. Via een aangepast ganzenbordspel bewegen de leerlingen zich voort als reuzen. Onderweg komen ze een aantal hindernissen tegen...

LESDUUR
Ongeveer 30
tot 40 min

MATERIAAL

- * dobbelsteen
- * pionnen
- * *bijlage 8* spelbord en doe-opdrachten

Extra opdracht 'Reus Neus gaat mee!'

- * wc-rolletjes
- * *bijlage 2* kleurplaat van reus Neus

VOORBEREIDING

Verdeel de klas in groepjes van 4 of 5 spelers. Druk voor ieder groepje een reuzenspelbord af. Vorm het reuzenbordspel (*bijlage 8*) door de 4 delen samen te leggen.

LESOPBOUW

Reuzenbordspel

Deze opdracht is gebaseerd op het bekende spel ganzenbord. Bij ganzenbord is het de bedoeling om in zo weinig mogelijk beurten met jouw pion het einde van het spelbord te bereiken. En dat is hier niet anders!

De leerlingen spelen het spel in groepjes. Elke speler wil zo snel mogelijk Reuzenstad bereiken om hun reus Neus thuis te brengen. Maar dat gaat niet vanzelf. Tijdens het voortduwen of rollen van de reus naar het eindpunt worden de spelers of mensen rond de rokken van de reus geconfronteerd met allerlei hindernissen.

De spelers gooien om de beurt met de dobbelsteen. Wie hierbij het hoogste aantal ogen gooit, mag de eerste worp doen, waarna hij zijn reus of pion evenveel vakjes vooruit zet als hij ogen heeft gegooid. Sommige vakjes hebben een bijzondere betekenis. Voer in dat geval de doe-opdracht uit.

TIP: Verdeel de leerlingen in groepjes. Laat elk groepje een reuzennaam kiezen voor de pion die ze geknutseld hebben.

Extra opdracht 'Reus Neus gaat mee!'

Laat de leerlingen een pion maken om tijdens het spel te gebruiken. Ze kunnen hiervoor reus Neus personaliseren. Ze knippen de tekening (*bijlage 2*) uit, kleuren ze in, versieren ze en plakken ze dan op een wc-rolletje. Laat het spel beginnen!

NAAR DE REUZENGYM

Reuzen wandelen en dansen door de straten. Dat vraagt wat kracht, oefening en uithouding. Daarom nemen we de leerlingen mee naar de reuzengym. De reuzengym is opgevat als een bewegingsles. De kinderen fantaseren volop over een leven als reus. Hun fantasie vormt de insteek voor enkele originele sport- en spelsituaties.

LESDUUR
Ongeveer
45 min

MATERIAAL

- * muziekspeler
- * turnmateriaal om het parcours mee in te kleden (bijvoorbeeld: banken, hoepels, turnmatten, kegels, ballen...)
- * 2 kartonnen dozen met een kijkgat

VOORBEREIDING

Voor de opdrachten van de reuzengym heb je best wat plaats nodig. Een turnzaal, speelplaats of andere open ruimte is ideaal. Als je het reuzenparcours uitdagender wil maken met hoepels, turnmatten of ander turnmateriaal, kan je dit ook al op voorhand klaarzetten. Zoek twee kartonnen dozen en snij er telkens een kijkgaatje uit.

LESOPBOUW

Deel 1 Losse oefeningen

De leerlingen komen aan in de reuzengym. De reuzengym staat bekend om zijn reuzeleuke oefeningen. We starten de les met enkele korte opdrachten:

De kinderen gaan allemaal in een rij staan. Het kind dat vooraan staat is de reus. Die reus probeert zo goed mogelijk in te schatten hoe een reus beweegt. Hij of zij kiest de weg en de bewegingen tijdens de oefening. Alle andere kinderen in het rijtje volgen het voorbeeld en doen de reus precies na. Elke beweging wordt door de reus uitvergroot: de reus neemt grote stappen, houdt het lichaam stijf, draait rondjes rond de as, zwaait met de armen in het rond, groet het denkbeeldige publiek, enz. ...

De kinderen verspreiden zich opnieuw over de ruimte en voeren de volgende oefeningen uit:

- * Stap als een kabouter door te hurken en je zo klein mogelijk te maken.
- * Stap daarna als reus door je armen hoog in de lucht te steken en op de tippen van je tenen te gaan staan. Neem eerst grote stappen. Probeer daarna supergrote stappen uit.
- * Trek je zevenmijlslaarzen aan. In hoeveel stappen kan je de speelplaats of turnzaal oversteken?
- * De reus wordt gedragen door 1 of meerdere personen. Lukt het om je buurman of buurvrouw op te tillen? Lukt het beter wanneer je met meer dragers bent? Probeer het eens uit!

Probeer met behulp van volgende vragen tot enkele kenmerken van reuzen te komen:

- * Hoe voelt het volgens jou om reus te zijn?
- * Wat was er moeilijk? Hoe komt dat?
- * Wat was er gemakkelijk? Hoe komt dat?
- * Zou jij graag een reus zijn? Waarom wel/niet?

Deel 2 Reuzenparcours

In een duidelijk afgebakend speelveld zitten de leerlingen op de grond. Zij vormen de hindernissen op het parcours van de reus (de huizen of toeschouwers langs het parcours). Twee andere leerlingen krijgen een kartonnen doos over hun hoofd. Zij staan met andere woorden onder de rokken van de reus en vormen de twee reuzen in het spel. Alvorens ze van start gaan, worden de reuzen door de leerkracht 5 keer rond hun as gedraaid. Los van elkaar moeten ze het speelveld oversteken zonder de hindernissen te raken. Daarbij kunnen ze enkel gebruik maken van het kijkgat in de kartonnen doos. Dus goed oppassen, want bij de minste aanraking raakt de reus beschadigd. En een reus herstel je niet zomaar...

Na het fluitsignaal van de leerkracht moeten de twee reuzen stil blijven staan. Op dat moment zijn er zogenaamd werken langs het parcours en rollebollen de leerlingen (= de hindernissen) over de grond, tot ze op een heel andere plaats liggen. Lukt het de reuzen opnieuw om zonder schade door het parcours te komen? Je kan dit spel enkele keren spelen en de leerlingen laten wisselen van rol.

Deel 3 Reuzendans

Meestal stappen de reuzen niet in een stoet, ze dansen! Ze huppelen en draaien rond hun as of rond elkaar op een cadans die door trommels of een fanfare aangegeven wordt. Soms voeren de reuzen ook echte dansen uit. Zo dansen de dwergreuzen van Borgerhout bijvoorbeeld een menuet. Dat is een 17de-eeuwse Franse dans. Sinds een aantal decennia zijn dansende reuzen wat op hun retour. Dat komt omdat de meeste moderne reuzen niet meer gedragen worden, maar voortgerold worden.

Tijd om zelf een reuzendans te oefenen! Bedenk samen met de klas hoe de reuzendans er kan uitzien. De leerlingen moeten rekening houden met het feit dat een reus nogal zwaar en log is. De volgende onderdelen kunnen in een reuzendans aan bod komen:

- * Een buiging naar het publiek of naar de andere reuzen.
- * Rond je eigen as draaien met grote stappen.
- * Springen met de benen open en toe.
- * Wisselen van positie met een andere reus.

TIP: Bekijk online filmpjes van reuzendansen. Via de zoekterm 'reuzendans' vind je tal van voorbeelden, misschien zelfs uit de streek.

TIP: Tijdens de uitvoering van de reuzendans kan je de leerlingen ook laten bewegen op muziek met een vaste cadans. Een typisch fanfaredeuntje doet het altijd goed!

TIP: Om deze les nog beter weer te geven in de themahoek kan je ook foto's maken van de leerlingen die zich als reuzen voortbewegen.

REUZENLIED

LESDUUR
Ongeveer
45 min

De reuzencultuur omvat naast dans ook muziek. Hoewel dit intussen sterk verminderd is, had iedere reus vroeger een eigen reuzenlied. Vaak nam men de melodie over van het oude reuzenlied 'Al die daer zeidt: de reus die kom'. Het lied zou tijdens de 17de eeuw wijd verspreid zijn in Vlaanderen en Frans-Vlaanderen. Veel hedendaagse reuzenliederen nemen de melodie en de tekst van de eerste twee strofen over maar voegen een aantal strofen toe die verwijzen naar een specifieke reus. Sommige reuzenliederen nemen de melodie over van een ander gekend lied, andere zijn dan weer volledig nieuw. Lokale kunstenaars, muzikloraars of dichters staan in voor tekst en melodie. Die liederen illustreren de betekenis van de reus en zijn dus een handig communicatiemiddel naar het publiek. Tijd om die reuzenliederen wat beter te beluisteren!

MATERIAAL

- * instrumenten uit de muziekklas of voorwerpen uit de klas waar muziek mee kan gemaakt worden
- * *bijlage 9* tekst 'Al die daer zeidt: de reus die kom'

VOORBEREIDING

Zoek op het internet naar verschillende reuzenliederen. Gebruik bijvoorbeeld de zoekterm 'reuzenlied'. Vergeet ook zeker de klassieker onder de reuzenliederen 'Al die daer zeidt: de reus die kom' niet!

LESOPBOUW

Reuzenlied

De kinderen maken kennis met een klassieker onder de reuzenliederen: 'Al die daer zeidt: de reus die kom' (er zijn verschillende versies van het lied online terug te vinden). Laat de leerlingen luisteren naar het reuzenlied. Start nadien een klasgesprek aan de hand van volgende vragen:

- * Wat vind je van het reuzenlied?
- * Wat vind je van de muziekstijl?
- * Wat vind je van de tekst? Begrijp je de tekst? Zijn er moeilijke woorden?
- * Hoe oud zou het lied zijn?
- * Hoe zou je dansen op dit lied?

Het reuzenlied in een nieuw jasje

Het lied 'Al die daer zeidt: de reus die kom' zou al tijdens de 17de eeuw verspreid zijn in Vlaanderen en Frans-Vlaanderen. Dat betekent dat het lied al meer dan 300 jaar oud is! Tijd om het lied in een nieuw jasje te steken.

1. Muziek

Kiezen we voor R&B, reggae, rock, heavy metal, pop of klassieke muziek? Experimenteer met verschillende stijlen. Laat de leerlingen voorbeelden horen of maak zelf muziek met instrumenten in de klas.

TIP: Oefen de tekst van het oude reuzenlied op de tonen van het nieuwe lied. Gebruik dit als impuls om met de klas te experimenteren.

2. Tekst

Schrijf samen met de kinderen een nieuwe tekst voor de strofen van het oude reuzenlied. Draag het lied op aan de reus die de klas het leukst vindt.

De leerlingen weten intussen al heel veel over reuzen. Lijst samen met de leerlingen op wat ze allemaal al weten over reuzen, bijvoorbeeld door een woordenwolk op het klasbord te maken. Die vormt de inspiratiebron voor nieuwe strofen van het reuzenlied. Er kan ook verwezen worden naar een lokale reus of reus Neus, de mogelijkheden zijn eindeloos.

TIP: Het refrein 'Keere weerom, Reuske, Reuske, Keere weerom. Reuzegom' kan je steeds behouden.

TIP: Het nieuwe reuzenlied kan gebracht worden tijdens het reuzenfeest op het einde van de lessenreeks.

SLOTMOMENT REUZENFEEST

LESDUUR

Tussen 20 min
en 3u*

Dit slotmoment is uitgewerkt als toonmoment. Om te beginnen worden een aantal reuzerecords in de bloemetjes gezet. Verder maken de leerlingen duidelijk wat ze hebben geleerd in een reuzenexpo. Als er een ontmoeting mogelijk is met de lokale reus of een vrijwilliger, kan er ook een reuzenfeest georganiseerd worden. Deze laatste les vormt dan het sluitstuk van de lessenreeks.

MATERIAAL

- * lintmeter
- * bol touw
- * materiaal voor het maken van de reuzenexpo. Wat is er op school beschikbaar?
- * eventueel extra materiaal voor het reuzenfeest
- * *bijlage 10* medailles reuzenrecords

VOORBEREIDING

Print de medailles met de reuzenrecords (*bijlage 10*) uit en hou een lintmeter bij de hand. De reuzenexpo bouw je stapsgewijs op samen met de klas en is een mooie terugblik op de lessenreeks. De organisatie van het reuzenfeest hangt af van de mogelijkheid om een reus op bezoek te laten komen. Als leerkracht maak je hier zelf de keuze.

TIP: Heb je nog inspiratie nodig voor het thema van het volgende schoolfeest? Dan is een reuzenfeest misschien wel een reuzefijn idee?

LESOPBOUW

Deel 1 Reuzenrecords

Reuzen zijn kampioen in het breken van records. Bekijk samen met de kinderen de medailles met de reuzenrecords. Bij elke opdracht hoort een medaille. Laten we even kijken naar enkele bijzondere reuzen. De leerlingen in de klas zijn telkens het vergelijkingspunt voor de reuzenrecords. Geef de medailles een plaats in de themahoek.

- * **de oudste:** Gouyasse van Ath dateert van 1486.
opdracht: bereken hoe oud Gouyasse van Ath vandaag is. Hoe oud ben jij vandaag?
- * **de grootste:** Jan Turpijn II is 10,4 meter groot.
opdracht: duid met een lintmeter een afstand van 10,4 meter aan op de vloer. Hoe groot ben jij?
- * **de kleinste:** de Reuskens van Borgerhout zijn ongeveer 2 meter groot.
opdracht: duid met een lintmeter 2 meter aan op de vloer. Vergelijk met hoe groot jij bent.
- * **de meeste:** in Turnhout wonen 31 reuzen.
opdracht: Tel in groep het aantal kinderen in de klas. Hoeveel kinderen zijn nog nodig om 31 reuzen uit te beelden?

Alle leerlingen zijn intussen vrienden van de reuzen geworden en dat verdient natuurlijk ook een medaille! Geef elk kind een medaille (*bijlage 10*).

** Het toonmoment kan in principe heel kort. Door klasoverschrijdend te werken of een lokale reuzenvereniging uit te nodigen om langs te komen met een reus wordt het toonmoment uitgebreid.*

Deel 2 Reuzenexpo

De kinderen zijn in de ban van de reus en maken in een reuzenexpo duidelijk wat ze tijdens het project hebben gedaan en/of geleerd. Er werd voor deze lessenreeks een themahoek gemaakt en die kan nu perfect gebruikt worden als **exporuimte**. In de expo gaat het om het kunnen bekijken van voorwerpen, tekeningen, foto's, knutselwerkjes enz. en erover vertellen.

Leg aan de klas uit dat er een tentoonstelling georganiseerd wordt. De klas wordt verdeeld in groepjes die elk één van de onderdelen van de reuzenexpo gaan voorbereiden. Elk groepje vertelt over hun onderdeel aan de rest van de klas en eventueel andere nieuwsgierigen die een kijkje komen nemen. Dit toonmoment kan op verschillende manier gemaakt worden. Laat de leerlingen hierover nadenken en vooral zelf creatief aan de slag gaan. De inhoud bepalen kan ook gebeuren door een nabespreking van de voorbije lessen.

Enkele voorbeelden:

- * Een collage van de tekeningen met reuzenfantasie
- * De gevonden identiteitskaarten tijdens speurneuzen
- * Een mini-bibliotheek met kinderboeken over reuzen
- * Een overzicht van de levenslooprituelen bij reuzen
- * Het reuzen-bordspel
- * De geknutselde dikke hoofden (eventueel in een eigen reuzenstoet)
- * Een uitreiking van de reuzenrecords met een plechtige ceremonie
- * Een opvoering van het reuzenlied in een nieuw jasje en bijhorend dansje

TIP: Het inrichten van de reuzenexpo vraagt wat tijd en energie, maar is tegelijk ook een mooi slot van het project. Het kan ook een manier zijn om bijvoorbeeld ouders te betrekken.

Deel 3 Reus op visite

De reuzencultuur wordt in stand gehouden door een gedreven groep mensen. Heel wat verenigingen staan te springen om het jonge publiek te betrekken bij de reuzentraditie. Tijdens de les *Neuzen tussen de reuzen* maakte je al kennis met de online reuzenkaart op www.lecavzw.be. Het is een handig instrument om de mensen achter de reuzen zichtbaar te maken en om contact te leggen. Heb je de mogelijkheid om de reuzenvereniging of de lokale reus uit te nodigen op school? Of misschien kan je met de klas eens op bezoek gaan? Ook als de reus zelf niet kan langskomen, is er misschien iemand van de vereniging die wil komen vertellen over zijn of haar reus? Neem zeker contact op en informeer naar de mogelijkheden.

De contactgegevens van de reuzenvereniging vind je door op de reuzenkaart te klikken op een reus naar keuze. Kies bij voorkeur voor de lokale reus. Zo'n afsluiter zou echt de kers op de reuzetaart zijn!

TIP: Op <http://www.lecavzw.be/tradities/reuzen/overzicht> vind je een online overzicht van reuzen in Vlaanderen.

De volgende elementen kunnen deel uitmaken van de ontmoeting met de reus en/of reuzenvereniging:

- * Een opvoering van de eigen reuzendans die de leerlingen maakten
- * Een opvoering van het herwerkte reuzenlied
- * De kinderen stellen hun dikke koppen voor aan de reus.
- * De kinderen keken vast uit naar het bezoek van de reus op school. Een klasfoto met de reus mag zeker niet ontbreken.
- * Een vragenronde met de mensen die rond de rokken van de reus staan en die even belangrijk zijn als de reuzen zelf:
 - * Wat vind je zo leuk aan reuzen?
 - * Waarom moeten reuzen blijven bestaan?

OVERZICHT VAN DE BIJLAGEN

Bijlage 1 Verhaal van reus Neus

Bijlage 2 Kleurplaat van reus Neus

Bijlage 3 Foto's van de reuzen

Bijlage 4 Reuzenidentiteitskaarten

Bijlage 5 Foto's levensrituelen reuzen

Bijlage 6 Stappenplan dikke hoofden maken

Bijlage 7 Foto's over het zorgen voor reuzen

Bijlage 8 Spelbord en doe-opdrachten

Bijlage 9 Tekst reuzenlied 'Al die daer zeidt: de reus die kom'

Bijlage 10 Medailles reuzenrecords

Alle bijlagen zijn te vinden in de *Curieuzereuzen*-bijlagenbundel op www.lecavzw.be/educatie.

E I N D T E R M E N

Curieuzereuzen kan perfect ingezet worden om de leergebiedgebonden en leergebiedoverschrijdende eindtermen uit het overzicht hieronder te behalen.

Leergebiedgebonden

Lichamelijke opvoeding - Motorische competenties: 1.1, 1.17, 1.18, 1.21, 1.22

- 1.1 De leerlingen kunnen de motorische basisbewegingen op een voldoende flexibele en verfijnde manier aanwenden in gevarieerde en complexe bewegingssituaties.
- 1.17 De leerlingen beheersen fundamentele bewegingsvaardigheden die nodig zijn om een eenvoudig bewegingsspel zinvol te kunnen spelen in eenvoudige sport- en spelsituaties.
- 1.18 De leerlingen kunnen eenvoudige spelideeën uitvoeren in eenvoudige bewegingsspel.
- 1.21 De leerlingen kunnen bewegingsvormen uitvoeren op een opgelegd ritme.
- 1.22 De leerlingen kunnen een danscombinatie (een aantal bewegingspatronen achter elkaar) onthouden en zonder aanwijzingen uitvoeren.

Muzische vorming - Beeld: 1.2, 1.3, 1.4*, 1.6

- 1.2 De leerlingen kunnen door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten.
- 1.3 de leerlingen kunnen beeldinformatie herkennen, begrijpen, interpreteren en er kritisch tegenover staan.
- 1.4* De leerlingen kunnen plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven.
- 1.6 De leerlingen kunnen tactiele, visuele impressies, ervaringen, gevoelens en fantasieën op een beeldende manier weergeven.

Muzische vorming - Muziek: 2.2, 2.3*, 2.4*

- 2.2 De leerlingen kunnen improviseren en experimenteren, klankbronnen en muziekinstrumenten uittesten op hun klankwaarde en in een muzikaal (samen)spel daarvan gebruik maken.
- 2.3* De leerlingen kunnen openstaan voor hedendaagse muziek, muziek uit andere tijden, andere landen en culturen.
- 2.4* De leerlingen kunnen genieten van zingen en musiceren en dit gebruiken als impuls voor nieuwe muzikale spelideeën of andere aanverwante expressiewijzen.

Muzische vorming - Beweging: 4.1*, 4.3, 4.5

- 4.1* De leerlingen kunnen genieten van lichaamstaal, beweging en dans.
- 4.3 De leerlingen kunnen samenwerken met anderen:
 - om een eenvoudig dansverloop op te bouwen
 - om al improviserend te reageren op elkaars beweging
- 4.5 De leerlingen kunnen nieuwe dansen ontwerpen met eenvoudige passen en figuren.

Muzische vorming - Attitudes: 6.1*, 6.3*, 6.4*

- 6.1* De leerlingen kunnen blijvend nieuwe dingen uit hun omgeving ontdekken.
- 6.3* De leerlingen kunnen genieten van het muzisch handelen waardoor hun expressiemogelijkheden verruimen.
- 6.4* De leerlingen kunnen vertrouwen op hun eigen expressiemogelijkheden en durven hun creatieve uitingen tonen.

Nederlands - Spreken: 2.1, 2.3, 2.5

De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) het gepaste taalregister hanteren als ze:

- 2.1 aan leeftijdsgenoten over zichzelf informatie verschaffen
- 2.3 over een op school behandeld onderwerp aan de leerkracht verslag uitbrengen.

De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = structureren) het gepaste taalregister hanteren als ze:

- 2.5 vragen van de leerkracht in verband met een behandeld onderwerp beantwoorden

Nederlands - Lezen: 3.1, 3.5

De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) de informatie achterhalen in:

- 3.1 voor hen bestemde instructies voor handelingen van gevarieerde aard

De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = structureren) de informatie ordenen die voorkomt in:

- 3.5 voor hen bestemde verhalen, kinderromans, dialogen, gedichten, kindertijdschriften en jeugdcyclopedieën.

Mens en maatschappij - Mens: 1.1, 1.2, 1.3*, 1.4, 1.7*

- 1.1 De leerlingen drukken in een niet-conflictgeladen situatie, eigen indrukken, gevoelens, verlangens, gedachten en waarderingen spontaan uit.
- 1.2 De leerlingen kunnen beschrijven wat ze voelen en wat ze doen in een concrete situatie en kunnen illustreren dat zowel hun gedrag als hun gevoelens situatiegebonden zijn.
- 1.3* De leerlingen tonen in concrete situaties voldoende zelfvertrouwen, gebaseerd op kennis van het eigen kunnen.
- 1.4 De leerlingen kunnen in concrete situaties verschillende manieren van omgaan met elkaar herkennen, erover praten en aangeven dat deze op elkaar inspelen.
- 1.7* De leerlingen hebben aandacht voor de onuitgesproken regels die de interacties binnen een groep typeren en zijn bereid er rekening mee te houden.

Mens en maatschappij – Tijd: 3.5, 3.6, 3.9*

- 3.5 De leerlingen kunnen belangrijke gebeurtenissen of ervaringen uit eigen leven chronologisch ordenen en indelen in periodes. Ze kunnen daarvoor eigen indelingscriteria vinden.
- 3.6 De leerlingen kunnen hun afstamming geven tot twee generaties terug.
- 3.9* De leerlingen tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Mens en maatschappij - Brongebruik: 5.1

- 5.1 De leerlingen kunnen op hun niveau verschillende informatiebronnen raadplegen.

Wetenschap en techniek - Techniek: 2.10, 2.13

- 2.10 De leerlingen kunnen bepalen aan welke vereisten het technisch systeem dat ze willen gebruiken of realiseren, moet voldoen.
- 2.13 De leerlingen kunnen een eenvoudige werktekening of handleiding stap voor stap uitvoeren.

Leergebiedoverschrijdend

Sociale vaardigheden - domein relatiewijzen: 1.1, 1.2, 1.3, 1.6, 1.9

- 1.1 De leerlingen kunnen zich op een assertieve wijze voorstellen.
- 1.2 De leerlingen kunnen in omgang met anderen respect en waardering opbrengen.
- 1.3 De leerlingen kunnen zorg opbrengen voor iets of iemand anders.
- 1.6 De leerlingen kunnen kritisch zijn en een eigen mening formuleren.
- 1.9 De leerlingen kunnen ongelijk of onmacht toegeven, kritiek beluisteren en eruit leren.

Sociale vaardigheden - domein gespreksconventies: 2

- 2 De leerlingen kunnen in functionele situaties een aantal verbale en niet-verbale gespreksconventies naleven.

Sociale vaardigheden - domein samenwerking: 3

- 3 De leerlingen kunnen samenwerken met anderen, zonder onderscheid van sociale achtergrond, geslacht of etnische origine.

Leren leren: 2, 3, 4, 6

- 2 De leerlingen kunnen op systematische wijze verschillende informatiebronnen op hun niveau zelfstandig gebruiken.
- 3 De leerlingen kunnen op systematische wijze samenhangende informatie (ook andere dan teksten) verwerven en gebruiken.
- 4 De leerlingen kunnen eenvoudige problemen op systematische en inzichtelijke wijze oplossen.
- 6 Houdingen en overtuigingen. De leerlingen kunnen op hun niveau leren met: nauwkeurigheid, efficiëntie, wil tot zelfstandigheid, voldoende zelfvertrouwen, voldoende weerbaarheid, houding van, openheid, kritische zin

Dit overzicht is afgestemd op de eindtermen zoals geformuleerd op de website van Onderwijs Vlaanderen.

CURIEUZE- REUZEN

LECA

Vlaanderen
verbeelding werkt

west-vlaanderen
de gedreven provincie